

INNOVATIIVISET HANKINNAT PIENISSÄ KUNNISSA – pieniä askeleita paikallisesti ja yhteistyössä

Asiantuntijaselvityksen tiivistelmä 18.12.2018

FCG.

 KIDEVE
Elinkeinopalvelut – Kittilä

 Kittilä

 Sodankylä
Lapin tähtikunta

 LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

 Euroopan unioni
Euroopan unionin
tukea

KESTÄVÄT HANKINNAT
elinvoimaisuuden lisääjänä

Sisältö

- Johdanto s. 2
- Lähtökohdat – pohja jolta ponnistetaan s. 3
- **MITÄ** – kokonaiskuva ja käsitteet s. 7
- **MITEN** - toimintamallit, parhaat käytännöt ja suositus resursointimalliksi s. 13
- **MIKSI** – hankintojen vaikuttavuus s. 25

Johdanto ja selvitystyön tavoitteet

- Asiantuntijaselvitys innovatiivisista hankinnoista pienissä kunnissa on toteutettu loka-joulukuussa 2018 osana Kittilän ja Sodankylän kuntien yhteisesti toteuttamaa, Kideve Elinkeinopalvelujen hallinnoimaa Kestävät hankinnat –hanketta.
 - Selvitystyön on toteuttanut FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.
 - Aiemmin Kestävät hankinnat -hankkeessa on myös toteutettu ostosalkkuanalyysi sekä laadittu Kittilän ja Sodankylän kunnille hankintastrategiat sekä -ohjeet. Nämä yhdessä selvityksen kanssa antavat pohjaa ja aineistoja innovatiivisten julkisten hankintojen pilotointiin, uusien toimintamallien ja –prosessien, hankintamallien ja –dokumenttien sekä työkalujen kehittämiseen.
- Selvityksen tavoitteena on ollut:
 - selvittää miten innovatiiviset hankinnat ovat käytännössä toteutettavissa pienehköissä kunnissa mm. uusien toimintamallien resursoinnin näkökulmasta**
 - selvittää miten on todennettavissa niiden odotettavissa oleva vaikutus aluetalouteen, pk-sektorin edistämiseen sekä hiilineutraalisuuteen.**
- Selvitys tarjoaa myös perustietoa kuntien päättäjille sekä hankkijoille siitä,
 - mitkä hankinnat ja millä edellytyksillä on perusteltua toteuttaa innovatiivisilla tavoilla ja tavoitteilla sekä siitä,**
 - miten kilpailutusten toteutustavan valinnan hyödyt voidaan käytännössä osoittaa.**
- Tietoa on tuotettu sekä hankkeen toteutusalueelle (Kittilä ja Sodankylä) että laajemmin hyödynnettäväksi Lapin ja koko Pohjois-Suomen alueella. Selvitys linkittyy hankkeessa tuotettuun hankintaoppaaseen osana sen sisältöä.

KESTÄVÄT HANKINNAT
elinvoimaisuuden lisääjänä

FCG.

KIDEVE
Elinkeinopalvelut - Kittilä

Kittilä

Sodankylä
Lapin tähtikunta

LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Innovatiiviset hankinnat pienissä kunnissa

LÄHTÖKOHDAT – POHJA, JOLTA PONNISTETAAN

Isot tavoitteet ja mahdollisuudet

- Hallituksen asettaman tavoitteen mukaan 5 % julkisista hankinnoista tulisi olla innovatiivisia.
- Julkinen sektori tekee vuosittain hankintoja yli 35 miljardilla eurolla (16 % BKT:stä).
- Julkinen sektori voi luoda **kysyntää innovaatioille** ja siten innostaa yrityksiä kehittämään uutta. Samalla voidaan parantaa **julkisten palvelujen laatua ja tehokkuutta**.
- Lisäksi innovatiiviset julkiset hankinnat tarjoavat yrityksille **ympäristön uusien ratkaisujen kehittämiseen ja kokeiluun**. Yritykset saavat tärkeitä **referenssejä**, joiden avulla kasvu ja pääsy vaikkapa kansainvälisille markkinoille helpottuvat ja nopeutuvat.
- Innovaatioiden hankinnan tuominen osaksi arkipäivää edellyttää kunnilta **uudenlaista osaamista ja toimintatapoja**. Yritysten näkökulmasta kuntien hankinnat ovat elinkeinopolitiikan strateginen työkalu, mikä luo paineita kehittää kuntien hankintaosaamista ja hankintapolitiikkaa.
- Kuntien menoista suuri osa syntyy hankinnoista. Palvelujen ja hankintojen järjestäminen tehokkaasti ja laadukkaasti on kuntalaisten, kuntien ja yritysten yhteinen etu. Yrittäjät puolestaan saavat avoimet ja realistiset mahdollisuudet kilpailla kuntasektorin ostoista.

Hankintastrategiat

- Hankinnat on mainittu myös kunta-strategioissa yhtenä työvälineenä elinvoiman kehittämisessä. Esimerkkinä Kittilän hankintastrategia.

Tyypillinen hankintatarina?

- Tilaaja määrittelee tarjouspyynnössä yksityiskohtaisesti, miten hankittava tuote tai palvelu tulee tuottaa
- Tarjoushinnan painoarvo valinnassa on merkittävä
- Tarjouspyynnöstä ei saa poiketa tai esittää vaihtoehtoja toteutustapaa tai tulee hylätyksi
 - Palveluntuottajien on pakko tarjota tarjouspyynnön mukaisesti, vaikka tietävät että se johtaa kompromisseihin ja parempikin ratkaisu/tapa tuottaa se olisi olemassa.
 - Toteutuksen aikana riidellään sisällöstä ja toimintatavasta; yhteistyön sijaan ajaututaan vastakkainasetteluun
 - Hankkeessa ei synny yhtään uutta innovaatiota, tulokset ja asiakastyytyväisyys jäävät korkeintaan keskinkertaisiksi

KESTÄVÄT HANKINNAT
elinvoimaisuuden lisääjänä

FCG.

KIDEVE
Elinkeinopalvelut - Kittilä

Sodankylä
Lapin tähtikunta

LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

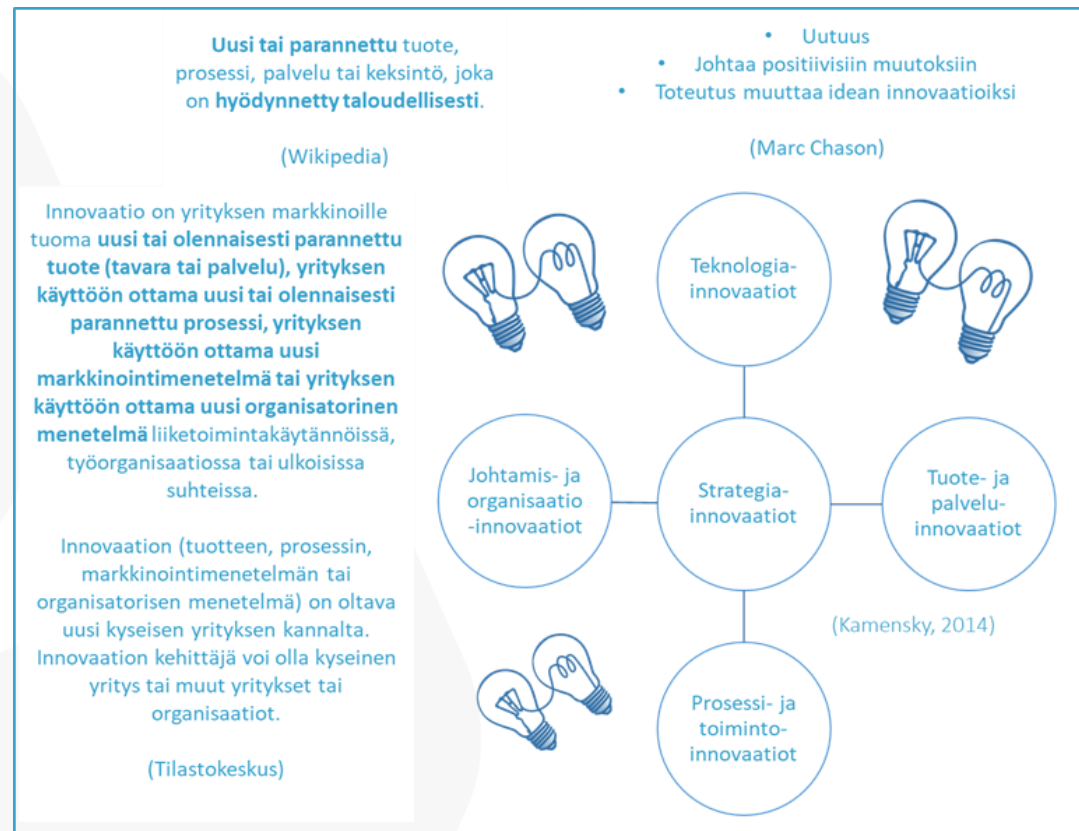

Innovatiiviset hankinnat pienissä kunnissa

MITÄ – KOKONAISKUVA JA KÄSITTEET

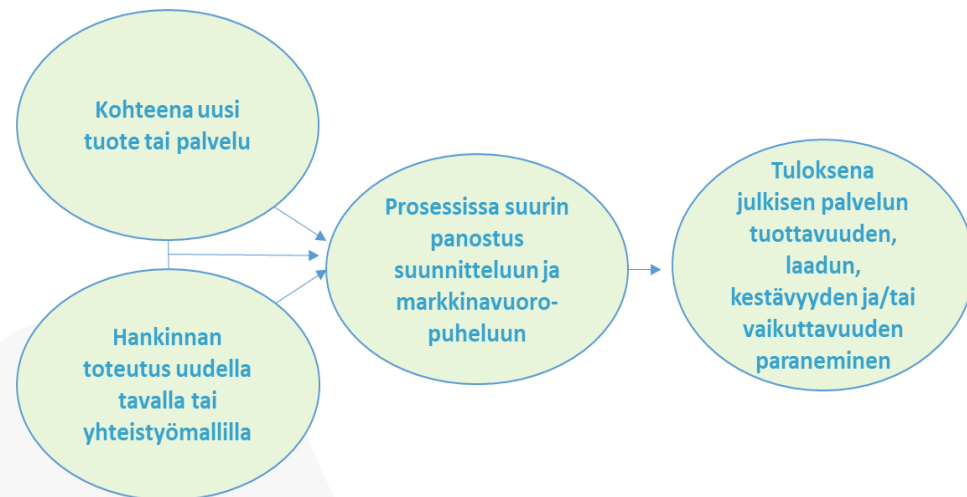
Mikä on innovaatio?

- Innovaatioksi mielletään usein jokin teknologinen parannus, mutta se voi olla myös tuote, prosessi tai menetelmä. Innovaatio voi olla sosiaalinen uudistus.
- Määritelmiä on paljon, muutamia niistä viereisessä kuvassa.
- Nyrkkisääntönä voi kuitenkin pitää, että innovaatio on **uusi tai merkittävästi uudistettu tuote tai palvelu**,
 - jolla on markkinoita,
 - josta on taloudellista hyötyä tai
 - joka muutoin hyödyttää yhteiskuntaa (kuntaa, kuntalaisia).

Mikä sitten on innovatiivinen hankinta?

- Kaksi peruslähtökohtaa:
 - a) hankitaan innovaatio tai**
 - b) tehdään hankinta innovatiivisesti.**
- Eri määritelmiä tiivistämällä innovatiivinen hankinta voi sisältää viereisessä kuvassa esitettyjä piirteitä - yhdessä tai erikseen.
- Innovatiivisen hankinnan käsitteeseen ja markkinavuoropuhelun korostamiseen sisältyy ajatus siitä, että yritykset (tai tarjoajat) sekä sidosryhmät (loppuasiakkaat ym.) ovat mukana hankinnan suunnittelussa.

Innovatiivisten hankintojen hyötyjä

UUSI TAPA
OSTAA
/ MÄÄRITELLÄ
HANKINNAN
KOHDE

PALVELUN
KORKEAMPI
LAATU

TUOTE/PALVELU
ON UUSI TAI
OLENNAISESTI
PARANNETTU

HYÖDYT KÄYTTÄJÄLLE

- osallisuuden vahvistuminen, elämänlaadun paraneminen, tarpeisiin vastaavat palvelut ja ratkaisut

HYÖDYT TILAAJALLE

- ratkaisuja tarpeisiin ja haasteisiin
- kustannussäästöjä ja vastinetta rahalle
- käyttäjätyytyväisyyden paraneminen
- kumppanuuksien rakentuminen
- tietojen ja taitojen karttuminen, yrityksiltä oppiminen
- innostava ja mielekäs hankinnan toteuttaminen

HYÖDYT TARJOAJALLE

- referenssit
- liiketoiminnan kehittyminen
- käyttäjäkokemuksen hankkiminen
- kehitysvaiheessa olevien ratkaisujen testaus
- mahdollisuus kaupallistaa ideoita ja soveltaa tutkimusta
- julkisen sektorin tarpeiden ja haasteiden ymmärtäminen
- tarjontaosaamisen kehittyminen

HYÖDYT YHTEISKUNNALLE

- julkisten palvelujen parantuminen
- kilpailukyvyyn parantuminen
- markkinoiden kehittyminen
- uudet ratkaisut ja palvelukonseptit
- ideoiden välittyminen sektoreiden välillä
- ympäristö- ja sosiaalisten haasteiden ratkominen

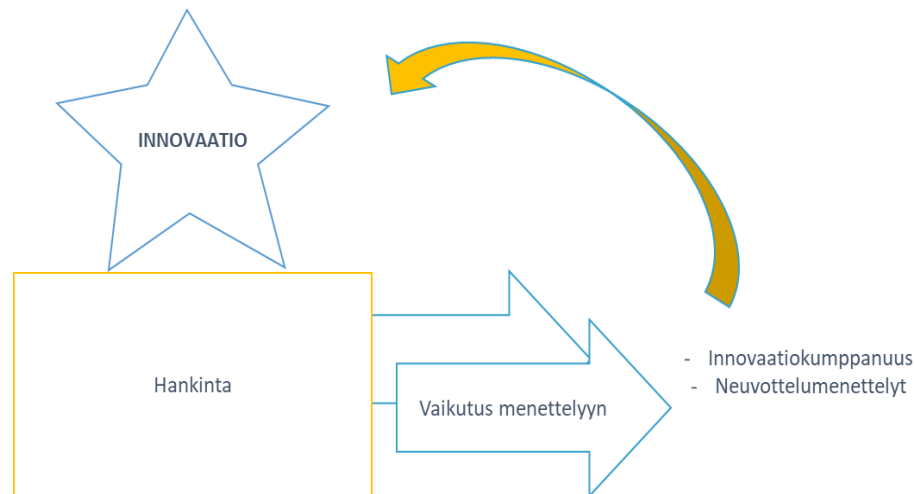
+ Lisäksi aluetalous, työllisyys, hiilineutraalius ym....

Mitä sanoo hankintalaki?

- Innovatiivisuutta korostetaan uudessa hankintalaissa, mutta innovaatiolle ei ole yhtä yleispätevää määritelmää.
 - Hankintayksiköissä on paljon kysymyksiä siihen liittyen.
 - Innovatiivisuutta sekä innovatiivisten ratkaisujen käyttämistä on määritelty sekä kansallisessa laissa ja hankintadirektiivissä.
- Uuden hankintalain tavoitteena on (2 §) on tehostaa julkisten varojen käyttöä, **edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä** sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.
- Innovaatiolla tarkoitetaan yksinkertaistaen sitä, että **hankittavan tavaran tai palvelun tulee olla sellainen, jota ei ole olemassa tai saatavilla nykyisiltä, avoimilta markkinoilta, ja että se on uusi ja/tai merkittävästi paranneltu.**

... hankintalaki?

- Tiettyjen hankintamenettelyjen käyttö edellyttää innovatiivisuutta: jos hankinta sisältää innovaatioelementin, se vaikuttaa hankintamenettelyyn.

- Innovatiivisuutta arvioidaan objektiivisesti eli suhteessa ulkopuolisiin.
 - Hankintayksikön tulee voida osoittaa, että hankinta on innovatiivinen sille itselleen tai markkinoille.**
 - Käytännössä on järkevää lähteä siitä, että hankintayksikkö jo innovatiivista/innovaatiomyönteistä hankintaa valmistellessaan määrittelee, mitä se tarkoittaa innovaatiolla ja miltä osin se haluaa innovaatioita tai muutosta vallitsevaan tilanteeseen.
 - Pienillä kunnilla voi tässäkin olla omanlaisiaan, perusteltavissa olevia lähtökohtia verrattuina suurempiin kuntiin ja kaupunkeihin

KESTÄVÄT HANKINNAT
elinvoimaisuuden lisääjänä

FCG.

KIDEVE
Elinkeinopalvelut - Kittilä

Kittilä

Sodankylä
Lapin tähtikunta

LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Innovatiiviset hankinnat pienissä kunnissa

MITEN - TOIMINTAMALLIT, PARHAAT KÄYTÄNNÖT JA SUOSITUS RESURSOINTIMALLIKSI

Esimerkkejä innovatiivisten hankintojen toteutuksesta

Esimerkki: Laukaan ekokoulu

HANKINNAN KOHDE:

Vuonteen, Savion ja Tarvaalan yhteinen kylienkoulu, "koulu sadaksi vuodeksi sadalle oppilaalle"-teemalla. Hankkeessa painotettiin paitsi ekologista rakentamista ja koulukuljetuksia, myös terveyttä, lähiruokaa ja tilojen monikäyttöisyyttä.

TOTEUTUS:

Suunnittelu alkoi vuonna 2014.

Projektinjohto ja suunnitteluryhmä kilpailutettiin neuvottelumenettelyllä

Koulun rakentaminen alkoi helmikuussa 2016, ja se valmistui kesäkuussa 2018. Rakentaminen maksoi arviolta 7,5 miljoonaa euroa. Ekokoulun rakentaminen oli hieman kalliimpaa kuin tavallisen koulun.

Ero ei suuri, haluttiin investoida aurinkoenergiaan ja massiivipuuseiniin. Tulevilla energialämmityksillä ja myös aurinkoenergialla saadaan käyttökustannuksia alemmiksi.

OPITTAVAA/MISSÄ ONNISTUTTIIN:

- ➔ Vuorovaikutus, markkinavuoropuhelu
- ➔ Blogisivusto jo ideavaiheesta lähtien (2014), <http://ekokoululaukaa.blogspot.com>
- ➔ Elinkaarivaikutukset
- ➔ Tulospäätös, vaikuttavuuden hankinta

Esimerkkejä innovatiivisten hankintojen toteutuksesta

- Ko. hankintojen lisäpanostus oli asiantuntijasparrauksen resursointi: taustaselvitykset sekä markkinavuoro-puhelun (mm. infotilaisuudet) ja kilpailutusasiakirjojen laadinnan tuki.
- Osa työstä tehtiin virkatyönä, osa hankittiin ostopalveluna energiatehokkuuspainotteisen kehittämishankkeen resurssien kautta.
- Suhteessa urakan kokoon ja saavutettuihin hyötyihin panostus oli kohtuullinen; prosenttien sijaan puhutaan promilleista.

Esimerkki: Marjatie-malli, Heinola (2 kerrostalokohdetta)

HANKINNAN KOHDE:

Kerrostalojen saneerauksen suunnittelu- ja hankintaprosessi, näkökulmina energiatehokkuus ja ympäristöystävällisyys. Tavoitteena myös aktivoida paikallisin voimin monistettavia konsepteja, joilla on kysyntää laajemminkin markkinoilla.

TOTEUTUS:

Marjatie 3, ensimmäinen kohde 2016

- Mietittiin prosessia yhdessä suunnittelijoiden, yrittäjien ja kaupungin kanssa.
- Tehtiin taustaselvityksiä: ryhmittymän tarjoamisen mahdollisuudet, energiatehokkuus/cleantech-kriteeristöt
- Järjestettiin infotilaisuuksia rakennus- ja korjausrakennusalan yrityksille kohteen tarjoamista projekti- ja urakointimahdollisuuksista.
- Tuettiin ja sparrattiin Heinolan vuokra-asunnot Oy:tä urakka-kilpailutukseen, tarjouspyyntö-asiakirjoihin ja pisteytykseen liittyen. Jaettiin urakka.
- Ensimmäinen kerta, kun kriteerinä ei ollut pelkkä hinta.
- Kutsuttiin toimijat palautekeskusteluun 4/2016

ENERGIA

- Aurinko sähkö/lämpö
- Uusien jätteen kierrätys
- Ilman lämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys

YKTEISÖ

- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa
- Kestävä elämäntapa

INNOVATIIVISET CLEANTECH-HANKINNAT

- PA-talot
- ESCO-hankinta
- Korjaus ja energia-eristys
- Yhtiön asetti

DESIGN JA HANKINNAN ARKKITEHTUURI

- Rakennuksen ja julkavien "hoidon"
- Talustalouden laadun
- Talustalouden laadun
- Talustalouden laadun
- Talustalouden laadun
- Talustalouden laadun
- Talustalouden laadun
- Talustalouden laadun
- Talustalouden laadun
- Talustalouden laadun

YMPÄRISTÖ JA PIRA

- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua
- Kuuluvuus hallitua

VEI

- Vesi ja viemäriverkko
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys
- Vesilämmitys

KESTÄVÄT MATERIAALIT

- Materiaalien M1-vastukset
- Uusiutuvuus
- Kestävyys ja keuhkautus

LIKKUNE

- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus

HANKINNAN TOTEUTUS

- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus

SUUNNITTELU JA TYÖMAAN ORGANISOINTI

- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus
- Asunnonrakennus

OPITTAVAA/MISSÄ ONNISTUTTIIN

- Marjatie 3:n urakka pysyi kokonaisbudjetissa ja aikataulussa (valmistui kk etuajassa)
- Merkittävä energiankulutuksen vähennys
- Asukkaat olleet tyytyväisiä ja talo tuli heti täyteen.
- Marjatie 3:n remontin lopullinen hinta 2,2 MEUR, josta lähes puolet jäi heinolaisille yrityksille
- Lisätöiden osuus 94 000 EUR (josta esim. asbestipurkuun 20 000 EUR) – selvittiin pienemmällä kuin perinteisissä, pelkästään hankitututetuissa urakoissa
- Yrittäjien palaute:
 - Positiivista yhteisvalmistelu - kerrotaan asioita etukäteen
 - Vaikuttaa yrittäjien asennoitumiseen jo ennen tarjouspyyntöä
 - Hyvä yrittäjien kannalta, vaikka osa meneekin ulos
 - Realiteetit: kaikkea ei saada kerralla Heinolasta
 - Pisteytyksellä oli hyvin mietitty ja apu hankintaprosessissa hyödyllistä
 - Opetus jo paljon, ja usko kasvaa jatkossa
 - Hyvä harjoitus seuraavaa kertaa varten, varattava enemmän aikaa

Marjatie 1, 2017 (monistaminen)

- Hyödynnettiin ja monistettiin Marjatie 3:n kokemuksia
- Cleantech-ajattelua tarkennettiin valintakriteereissä: kestävä kehitys toteutuksessa, esim. kestävät materiaalit
- Remontin hinta 2,5 MEUR, josta lähes 90 % jäi heinolaisille yrityksille

Esimerkkejä innovatiivisten hankintojen toteutuksesta

Esimerkki: HINKU-FOORUMI (Kohti hiilineutraalia kuntaa)

HINKU-foorumi on keväällä 2013 perustettu ilmastomuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat. Mukana on 43 kuntaa.

<http://www.hinku-foorumi.fi>

HYÖDYNNETTÄVÄÄ ➡

- Hankintamappi-verkkopalvelu, joka auttaa cleantech-yhteishankintojen tekemisessä
- Monistamo hyvien käytäntöjen levittämiseksi ja kopioimiseksi.
- Ratkaisukorttipohja hyötyjen havainnollistamiseen
- Esimerkkejä yhteishankinnoista ja niiden tuloksista

TOIMENPIDE

Toimenpide kuvattuna lyhyesti. Teksti yhdelle tai kahdelle riville, merkkimäärä max. 100 merkkiä.

KOHDE

Kohteen nimi

Kunta

TOTEUTUSAIKA

X/201X

INVESTOINTIKULUT

00 000 €

KÄYTTÖAIKA

XX vuotta

TAKAISINMAKSUAIKA

XX vuotta

SISÄINEN KORRO

000 %

SÄÄSTÖ / VUOSI

00 000 €

TOTEUTUNUT PÄÄSTÖVÄHENNYS

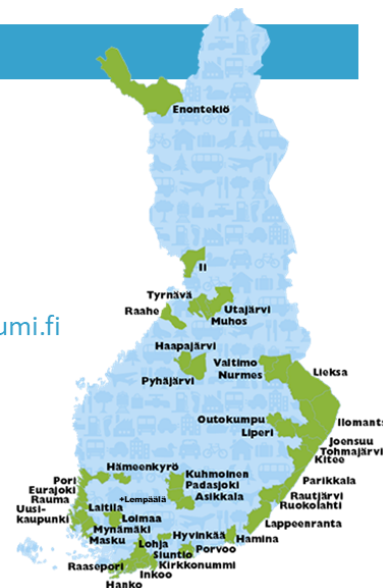
XX XXX kgCO₂e / vuosi

#ENERGIALOIKKA

Lisää kuva napsauttamalla kuvaketta. Halutessasi vaihtaa kuvan, aktivoi kuva, poista se Delete-näppäimellä ja klikkaa kuvaketta lisätäksesi uuden kuvan.

Uutietoja

HINKU

Esimerkkejä innovatiivisten hankintojen toteutuksesta

Esimerkki: Energialoikka

Kaikille avoin verkkopalvelu, johon kootaan hyviä käytäntöjä, joilla on onnistuneesti vähennetty kasvihuonepäästöjä. Palveluun lisättävät toimet voivat liittyä rakennusten energiatehokkuuteen ja lämmitysjärjestelmiin, uusiutuvan energian tuotantoon, vähäpäästöisiin liikukumuotoihin jne. Teknisten tietojen lisäksi palvelusta voi lukea mm. käyttäjien kokemuksista ja kustannuksista.

HYÖDYNNETTÄVÄÄ ➡

- Esimerkkien dokumentointi, ja vertaistuki
- Kannustus uudentyyppisiin hankintoihin ja yhteistyöhön naapureiden kanssa: tiedon ja suunnitteluvastuun jakaminen, kustannus-
- säästöt, tuotot, päästövähennykset

		Toteutusvuosi	Investointi	Säästövuosi	Takaisinmaksuaika	Vuosituotto	CO ₂ -päästövähennysvuosi	Suosikki
Kuopion valtuustotalo siirtyi aurinkosähköaikaan	2018	100 000 €				21 tn		
Sähköpyörät korvaamaan autoilua työasiamatkoilla Kuopiossa	2018		15 000 €			12 tn		
Aurinkovoimaloiden yhteishankinta Varsinais-Suomessa tuo selkeitä säästöjä omakotiasujille	2017	80 000 €	4 500 €	18 v	4 %	9 tn		
Valtakunnallinen aurinkosähköjärjestelmien yhteishankinta avoimena 2016-2020 - jo kymmeniä kuntia mukana	2018	1,3 milj. €	90 000 €	14 v	6 %	180 tn		
Pohjois-Karjalaan hankittiin 40 aurinkosähköjärjestelmää yhteishankinnan avulla	2017	300 000 €	18 000 €	17 v	4 %	36 tn		
Uusi maalämmöllä ja aurinkoenergialla toimiva keskuskeittiö Iihin	2016	2,5 milj. €				251 000 kWh	50,2 tn	

Johtopäätökset pienten kuntien näkökulmasta

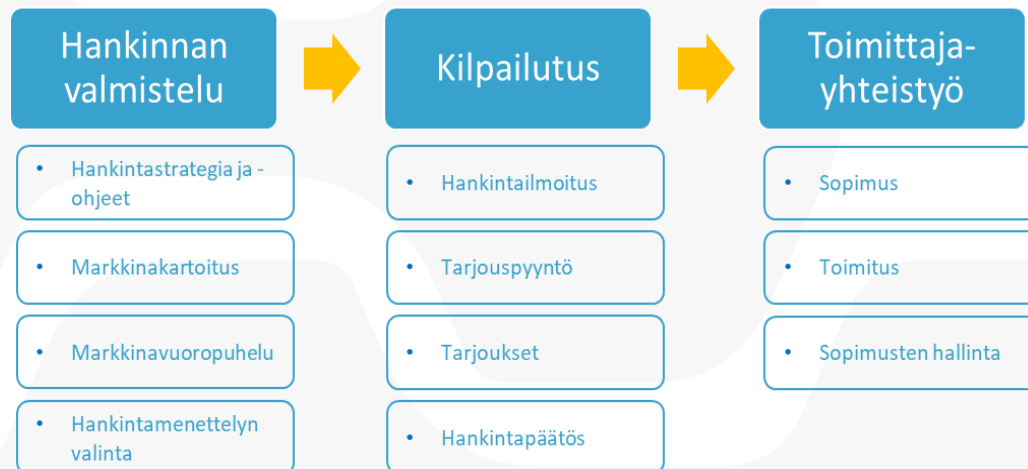
- Ei kannata upota määritelmien ja ohjeiden suohon, vaan liikkeelle voi lähteä pienin askelin.

⇒ Innovatiiviset hankinnat pienessä kunnassa voikin kuvata kolmella simppelillä nyrkkisäännöllä:

- **Hankinta on toteutettu uudella tavalla**
- **Hankinnalla on hyvä ja toivottu lopputulos**
- **Kaikki hankinnan osapuolet ovat tyytyväisiä**

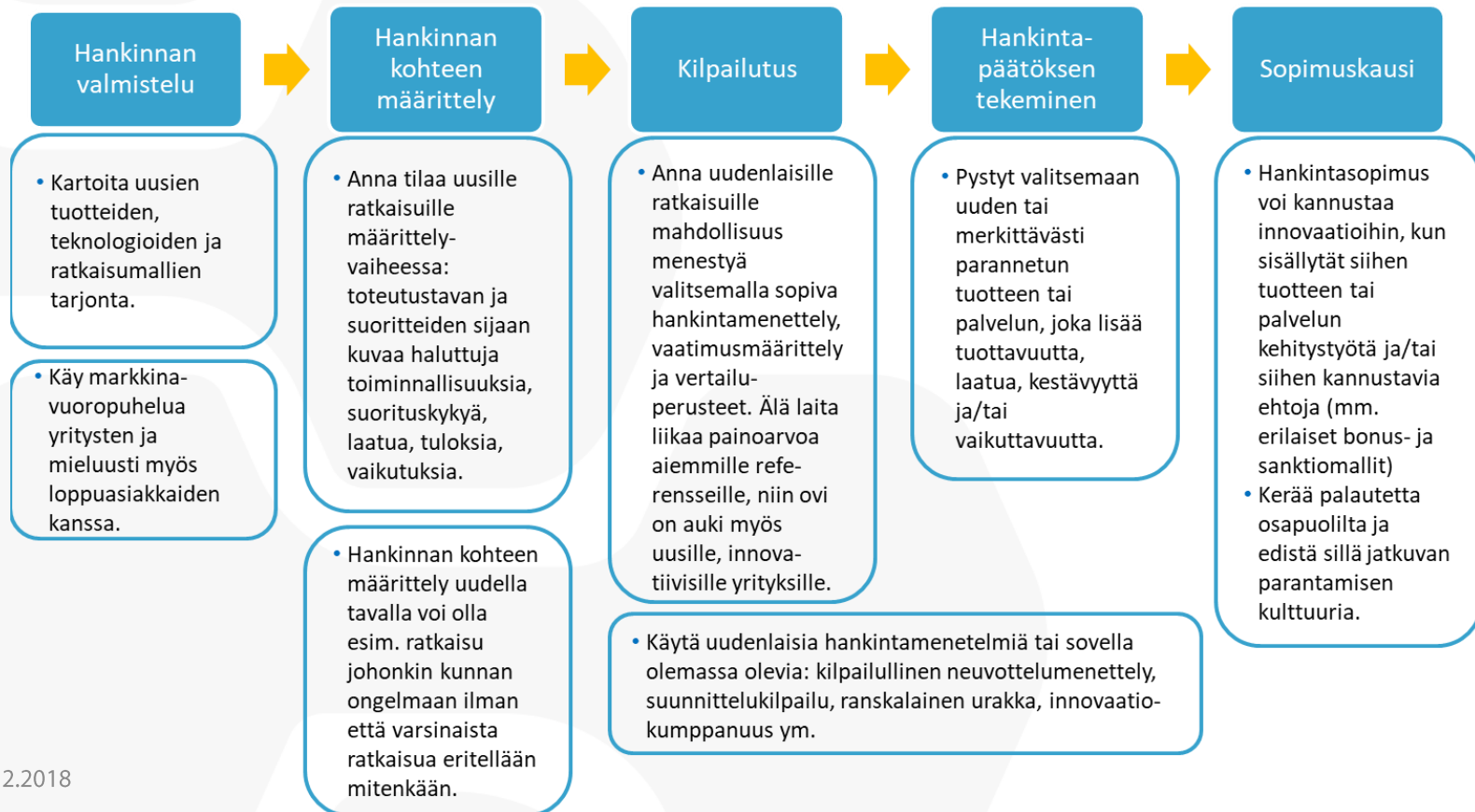
Innovatiivisuus hankinnan perusvaiheissa

Innovatiivisia näkökulmia hankintaprosessin perusvaiheisiin on kiteytetty seuraavassa Euroopan komission 10-kohtaisessa ohjeessa:

- Toimi älykkäänä asiakkaana eli tiedosta oma tarpeesi
- Neuvottele markkinoiden kanssa ennen hankintailmoituksen julkaisemista
- Pidä hankinnan keskeiset osapuolet mukana koko ajan
- Anna markkinoiden ehdottaa luovat ratkaisut
- Etsi arvoa rahalle, älä matalinta hintaa
- Hyödynnä elektronisia menetelmiä
- Päätä, kuinka hallitset riskiä
- Käytä sopimuksia innovatiivisuuden rohkaisuun (salassapito yms. sopimukset)
- Kehitä toteuttamissuunnitelma (erilaiset menettelytavat, joilla prosessi etenee)
- Opi tulevaisuutta varten

Vinkkejä innovatiivisuuden edistämiseksi hankintaprosessin eri vaiheissa

Muistilista paikallisten yritysten osallistamiselle

- Tapaa yrittäjiä
- Tiedota asioista etukäteen ja selkokielellä
- Jaa iso hankinta osiin
- Kannusta ryhmittymänä tarjoamiseen
- Käytä kohtuullisia soveltuvuusvaatimuksia, jotka eivät sulje paikallisia yrityksiä pois kilpailusta
- Kysy itseltäsi (ja muiltakin), mahdollistaako hankinnan toteutustapa pienten yritysten pärjäämisen
- Jätä tarjousaika riittävän pitkäksi
- Laadi selkeä tarjouspyyntö, minimoi paperityö
- Järjestä info- ja keskustelutilaisuuksia
- Pyydä ja kuuntele palautetta koko prosessin ajan

Vinkkejä markkinakartoitukseen ja - vuoropuheluun

TAUSTOITUS

Mitä tehty aiemmin
Vanhat ja nykyiset
sopimukset

Miten onnistuttu?
Asiakaspalaute,
reklamaatiot,
Asiakashaastattelut,
oman organisaation
asiantuntijoiden
haastattelut

**Mihin raha on
mennyt?**
Ostoreskontra,
organisaation
tilinpäätös, muu
taloudellinen tieto

ITSENÄINEN TIEDONHAKU

Etsi internetistä!
Hilma ja muut
kilpailutuskanavat
(hankinta- ja jälki-
ilmoitukset)
YTJ, kaupparekisteri
Asiakastieto-
järjestelmät
Google-haut

Ulos toimistosta!
Messut
Seminaarit
Tuote-esittelyt
Tutustumiskäynnit

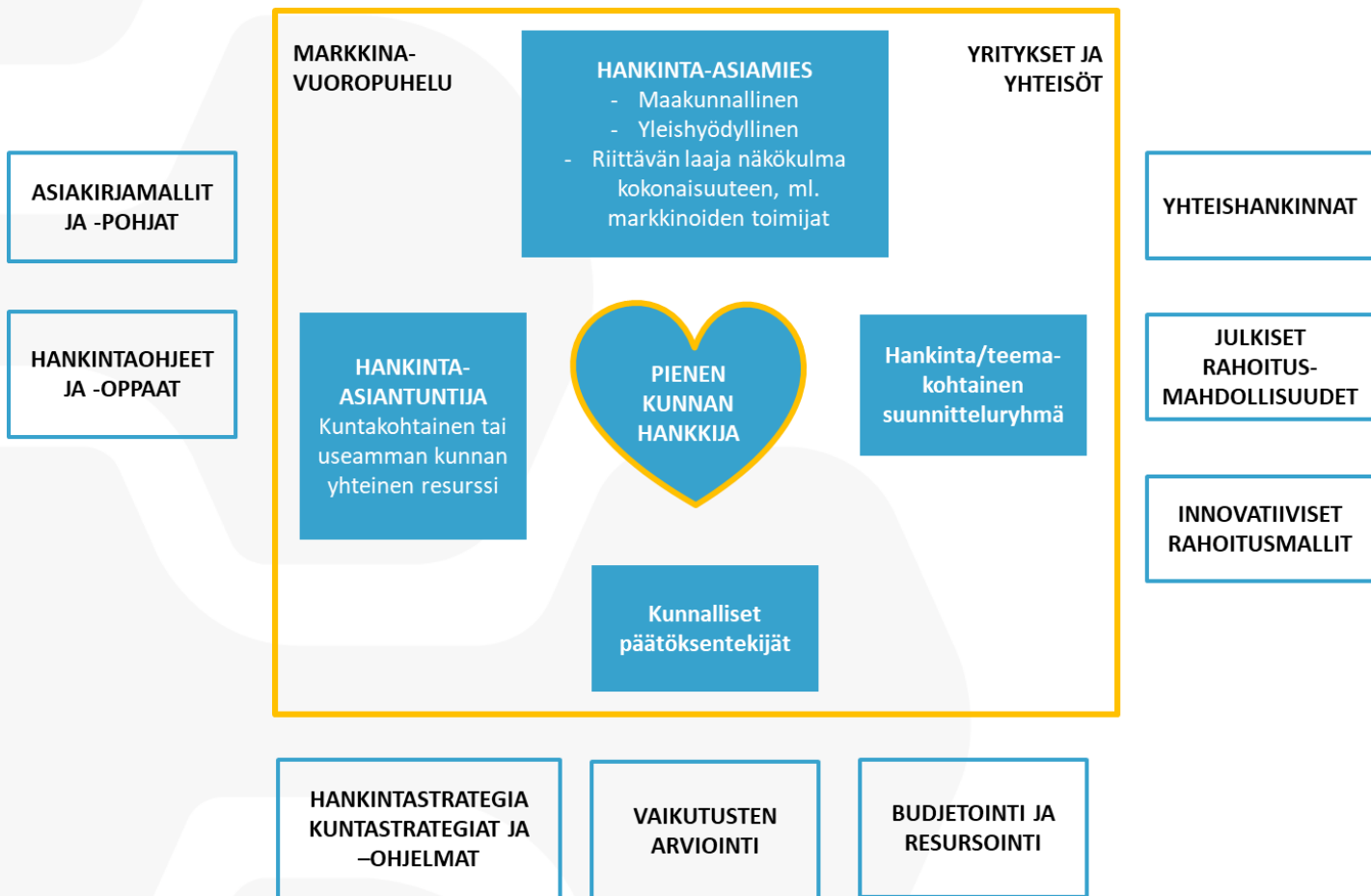
**Älä keksi pyörää
uudelleen!**
Muut
hankintayksiköt ja
kunnat
Referenssiasiakkaat

MARKKINA- VUOROPUHELU

**Käy avointa
vuoropuhelua
yritysten ja
loppuasiakkaiden
kanssa!**
Infotilaisuudet
Hankintaklinikat
Tietopyynnöt
Tapaamiset ja
keskustelut (tee
muistio!)
Some, blogit,
kyselyt, muut
kanavat...

**Pyri vähintäänkin
minimi-
tavoitteeseen!**
Yritykset tietävät
kilpailutuksesta
ennen kuin
tarjouspyyntö on
hankintapalvelussa
(Hilma & muut)

Suositus resursointimalliksi

KESTÄVÄT HANKINNAT
elinvoimaisuuden lisääjänä

FCG.

KIDEVE
Elinkeinopalvelut - Kittilä

Kittilä

Sodankylä
Lapin tähtikunta

LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

European Union
Euroopan unioni

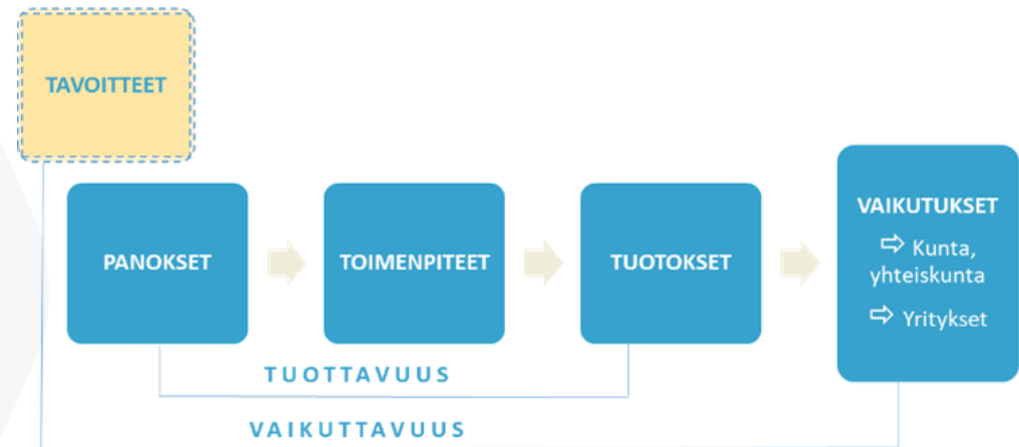

Innovatiiviset hankinnat pienissä kunnissa

MIKSI - HANKINTOJEN VAIKUTTAVUUS

Hankintojen vaikuttavuus

- Julkisen sektorin tavoitteena on tuottaa korkealaatuisia julkisia palveluita.
- Innovaatiot ovat tärkeitä, jos niiden avulla voidaan parantaa julkisten palveluiden tuottavuutta, laatua, kestävyyttä ja vaikuttavuutta.
- Innovatiivisilla julkisilla hankinnoilla on:
 - Yhteiskunnallisia vaikutuksia
 - Yritysvaikutuksia

Esimerkkinä kaavoituspalvelun hankinta vaikuttavuusinvestoinnin näkökulmasta ->

Panos

- Resurssit (raha, henkilöstö, osaaminen, verkostot)

Raha, jolla palkataan kaavoituksen palveluntarjoaja

Tuotos

- Mitattava tehty työ: tunnit, raportit, suunnitelmat jne.

Lainmukainen kaava

Vaikutus

- Konkreettinen muutos ihmisissä tai rakenteissa: oppiminen, uudet käytännöt, lakimuutokset jne

Kunta voi houkutella uusia asukkaita tai vapaa-ajan asukkaita Rakentaminen ja tulot

Vaikuttavuus

- Ihmisten hyvinvointi ja alue-/yhteiskunnallinen hyöty: työllistyminen, elinvoiman paraneminen, jne.

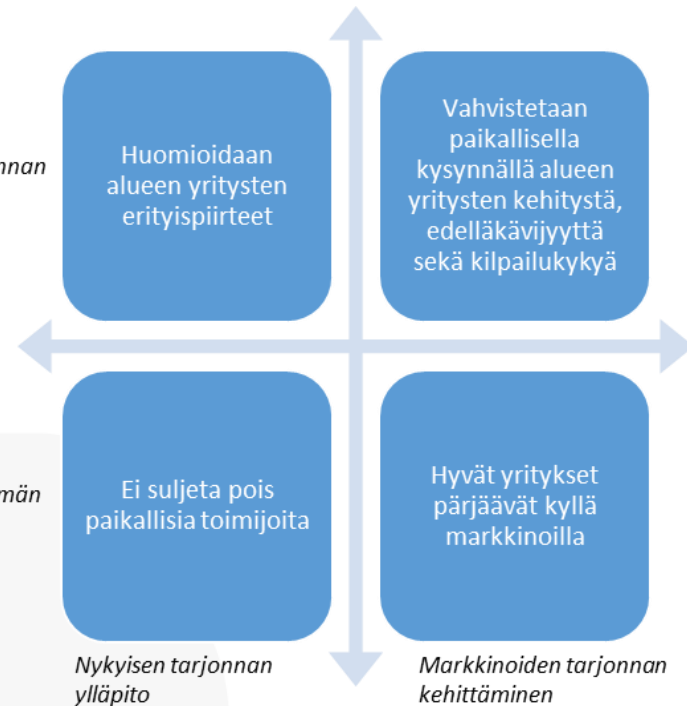
Kunnan ja elinkeinon elinvoimaisuus ja kilpailukyky paranevat

Alueelliset vaikutukset

Alueen yritystoiminnan erityispiirteiden tarkastelulla (esimerkiksi vahvat toimialat tai kehittämistarpeet ja puuttuvat lenkit) ja siihen pohjautuvien innovatiivisten hankintamenettelyjen avulla mahdollista sekä **lisätä paikallista kysyntää** että **avata ovia uusien ja nousevien liiketoiminta-alojen kasvu** alueella.

*Alueen yritystoiminnan
erityispiirteiden
huomioiminen*

*Alueen elinkeinoelämän
"muistaminen"*

Hankinnan vaikuttavuuspotentiaalin arviointi

- Vaikutuspotentiaalin arvioinnilla saadaan selvyys siihen, kuinka voimakkaasti hankintaan kannattaisi panostaa ja miksi hankintaa kannattaisi tehdä uudella, innovatiivisemmalla tavalla.
- Mitä enemmän vaikuttavuutta hankinnalla ennakoidaan olevan, sitä enemmän tulisi kiinnittää huomiota:
 - Hankinnan resursointiin ja yleiseen valmisteluun
 - Hankintatarpeiden, resurssien ja osaamisen yhdistämiseen
 - Monialaisen suunnitteluryhmän kokoamiseen
 - Aikataulutukseen
 - Asiantuntija-avun hyödyntämiseen
 - Innovaatioiden edistämiseen

Työkalu hankinnan vaikuttavuuspotentiaalin ja innovatiivisuuden arviointiin

Arvioinnin vaiheet:

VAIHE 1: Strategisen tason, haastavuuden ja volyymin tarkistus

- Onko hanke tärkeä ja tarpeellinen kunnan strategioiden tai ohjelmien näkökulmasta?
- Onko hankinta/tarve haastava, tavoitellaanko joitain uutta? Avuksi sopivat viereisen kuvan kysymykset.
- Onko hankinta euromääräisesti merkittävä?

Jos kyllä-vastauksia tulee yhteen tai useampaan kysymykseen, on tarpeen täyttää taulukko sekä myös miettiä tarkemmin hankintaprosessia ja riittävän ajan varaamista alkuvaiheen suunnitteluun.

VAIHE II: Hankinnan tarkistuslistan läpikäynti (arviointitaulukon täyttäminen):

- Innovatiivisuus hankkijalle
- Innovatiivisuus toimittajalle
- Yritysvaikutukset
- Aluetalous
- Työllistämisvelvoite
- Ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset

... olisipa meillä
ratkaisu tähän
ongelmaan!

... eikö tämän voisi
tehdä jotenkin
laadukkaammin ja
tehokkaammin?

... kukahan
meille kehittäisi
tähän toimivan
ratkaisun?

Arviointitaulukko/ hankinnan tarkistuslista

- Arviointitaulukkoa kannattaa käyttää aina, kun kyseessä on suuremman kokoluokan hankinta - ja muulloinkin tapauskohtaisesti.
- Mikäli markkinoilta ei löydy suoraan ratkaisua tarpeeseen tai siihen liittyy paikallisesti kehitystarvetta, voidaan hankinta toteuttaa innovatiivisena hankintana.
- Vastaavasti jos hankinnalle on tunnistettavissa merkittäviä vaikutuksia taulukon teemoissa, voidaan hankinta toteuttaa innovatiivisena hankintana.
- Innovatiivisuuden lisäksi taulukon avulla tehtävä arviointi auttaa tunnistamaan, onko hankinta ns. kestävä hankinta, jossa luodaan hankintaa tekevän kunnan saaman hyödyn lisäksi hyötyä myös laajemmalle yhteiskunnalle ja taloudelle sekä minimoi ympäristöhaitat (sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus).

Suositeltavaa on, että taulukon käytöstä ja johtopäätösten tulkinnasta sovittaisiin ja päätettäisiin kunnassa yhteisesti.

Innovatiivisuus hankkijalle			
Hankinnan tuomat mahdollisuudet kehittää tai uudistaa olemassa olevaa toimintamallia tai palvelua?	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Hankinnan tuomat mahdollisuudet luoda uusi toimintamalli tai palvelu?	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Innovatiivisuus toimittajalle			
Hankinnan tuomat mahdollisuudet edistää tai kehittää yrityksen omaa toimintaa	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Hankinnan tuomat mahdollisuudet kehittää tuotetta tai palvelua	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Hankinnan tuomat mahdollisuudet kehittää kokonaan uusi tuote tai palvelu	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Yritysvaikutukset			
Palvelun tai tuotteen paikallisen toimittajan saatavuus	Kehitystarve	Ei	Kyllä
Hankinnan toiminnallinen tai taloudellinen merkitys paikallisille toimittajille	Vähäinen	Kohtalainen	Suuri
Paikallisten yritysten yhteistarjousmahdollisuus	Kehitystarve	Ei	Kyllä
Paikallisen yrityksen mahdollisuus muodostaa konsortio ei-paikallisen yrityksen kanssa	Kehitystarve	Ei	Kyllä
Paikallinen kasvu- ja innovaatiopotentiaali (kasvu hankinnan referenssin kautta)	Vähäinen	Kohtalainen	Suuri
Aluetaloudelliset vaikutukset			
Hankinnan suuruusluokan merkittävyys alueellisesti	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Hankinnan suuruusluokan merkittävyys tilaajalle	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Hankinnan suuruusluokan merkittävyys paikallisille yrityksille	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Hankinnan suuruusluokan merkittävyys paikalliselle toimialalle	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Hankinnan hankintatavan vaikutus kokonaistaloudelliseen edullisuuteen	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Työllistämismelvoite			
Onko hankinta työntensiivinen?	Kehitystarve	Ei	Kyllä
Onko hankinnassa työtä, jossa työllistämismelvoitetta voisi käyttää?	Kehitystarve	Ei	Kyllä
Ovatko alalla toimivat / nykyiset toimittajat jo käyttäneet työllistettäviä toiminnassaan?	Kehitystarve	Ei	Kyllä
Ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset			
Hankinnan ympäristövaikutukset	Pieni	Kohtalainen	Suuri
Hankinnan laajat sosiaaliset vaikutukset (esim. työllisyys, tasa-arvo, turvallisuus)	Pieni	Kohtalainen	Suuri

Miten eteenpäin – keskeiset suositukset

- Innovatiivisia hankintoja ja hankintamenettelyjä kannattaa ottaa käyttöön **pienin askelin** ja samalla kartuttaa osaamista systemaattisesti.
- Ensimmäinen askel on edellä **kuvattujen resursointi- ja arviointimallien käyttöönotto ja yksityiskohdista sopiminen.**
- Jos kuitenkin innovatiivisten hankintojen soveltamisessa halutaan päästä joltain osin nopeammin tai näkyvämmiin liikkeelle, kunta voisi tehdä erikseen päätöksen **kokeilla innovatiivisuutta erikseen valitussa, strategisesti tärkeään kärkihankkeeseen sisältyvässä hankinnassa.**

LISÄTIEDOT:
www.kideve.fi/hankintaopas

FCG.

 KIDEVE
Elinkeinopalvelut - Kittilä

Kittilä

Sodankylä
Lapin tahtikunta

LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

Euroopan unioni
Euroopan talousalue

KESTÄVÄT HANKINNAT
elinvoimaisuuden lisääjänä